

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה ב.

עין משפט נר מצוה

קו א מיי פ"ה מהל'
קידוש המשג' ה' ל'
קו ב ג מיי פ"ג (ופ"ה)
מהל' קידוש המשג'
הלכה טו עו ז' י' :

רבינו חננאל (המשך)
יום הכפורים. ומאן דאמר
משום ירקיא, אמר, מיתאי
איפשר לקביר עמימי, וזן
גרוהי. ורביהם הללו שאמרו
עולא ר' אחא, ראו לומר
שעשו אותם בית דין סעד
למסורת שכירם שבתן
מעברין (כענין) וכמו
שארזן שעיקר עיבור
השנה באביב, ותנין אין
מעברין השנה לא מפני
הדין ולא מפני טלאין ולא
מפני גזלות שלא פיריחו,
אבל עושין אותן סעד
לשנה. והמספן של עיבור
[הוא] האביב כדגרסינן
דומן אביבא לא משא.
ואקשינן עליהן אם נראה
לחור, הושתו בו, והוא ליל
מעברין ליה לא לול
משום צורך שנתראה
לבית דין לעבר, והתני
רבה בר שמואל יכול
כשם שמעברין את השנה
לצורך, מפני האביב, כך
מעברין את החדש לצורך,
ת"ל החדש הוא לכם, כזה
ראה וקדש. ופריך רבה
אין מקדשין לצורך, אבל
מעברין החדש לצורך,
ותריץ להא דרבה בר
שמואל הכי, יכול כשם
שמעברין את השנה,
על האביב, ואת החדש,
לצורך השנה, כך מחסרין
ומקדשין את החדש
לצורך, ת"ל החדש הוא
לכם, כזה ראה וקדש. וכי
הא דאמר ר' יהושע בן לוי
מאיימין עליהו כדי לתווך
בהן ולא יתיקמו בדיהון
ויבטוהו, אי אצטרין
לבית דין, ואין מאיימין
על העדים על החדש שלא
נראה בזמנו, והוא ליל
ל', כלומר אין מאיימין
אותו ואמרוין לתן החרור
והעידו כי ההוא שנראה
לכם ענין כיצתא, הלכנה
היתה, ומקדשין אותו
ביום שלשים אם הוצרכו
בית דין לחטור, אל
לא חטוין עליהו כדי
לקדשו בכת שלא נראה
בזמנו, כלומר מעברין ולא
מחסרין. ואקשינן לרבה
איני והא שלח ליה ר'
יהודה נשיאה לר' אמי,
הווי יודעין שכל שנתו
של ר' יוחנן היה מלמדינו,
מאיימין על העדים של
חדש שלא נראה בזמנו
לקדשו, שאניפ' שלא
ראו בעליל אלא ענין
כיצתא, יעידו כי ראנו.
ופריך אבי ואמר הכי,
הא דר' יהושע בן לוי
קיימא בכל החדשים וזולתי
ניסן ותשרי, ר' יוחנן
קיימא בניסן ותשרי וזולתי
שארי ירחי, ותבאר לנו
דבר אבי כי כך הם
אצטרי פשיטו, מתלמוד
בבא מציעא דשקלי וטרי
היינו מלתא בחלתת פרק
ראוהו בית דין וכל ישראל
אסקוהו הכי, ולא פליגי,
מה דמר ר' יעקב בשם
ר' יהושע בן לוי אין
מעמעמן על שלא נראה
לקדשו, בשאר ירחי, ומה
דמר רבא מעמעמן על
שלא נראה לקדשו, וזוין

מאי טיבותא (עבדין). שמעברין חלול דמוטב שלא יעברו כדי
שלא יהא תרי יומין מספק:

בין מלפניה בין מלאחריה. רצינו מס' לא גרס מלפניה דאס' חל
ראש השנה וסוכות מלפניה תיפוק ליה משום מתיא דמקלט
יום הכפורים צלח צבצח צבצח:

ש"לח כ"ה ר' יהודה נשיאה ראבי
אמי. אין זה רצני יהודה
נשיאה שהתיר השמן צפרק אין
מעמעדין (ע"ד דף לו. וס) שהיה צימי
רצ ושמואל דההוא צנו של ר"ג
צן רצני יהודה הנשיא והאי דהכא
תלמידו של ר' יוחנן דהוא כייף
לרצ ושמואל(א):

הא בניסן ובתשרי. פי' צקונטרס
שהמועדות מלויין צהן מקדשין
לצורך צשאר ירחי לא וי"מ איפכא:
ואם היתה שנה מעוברת חמשה.
צערין (דף ע' ט) פריך והא
איכא יומא ו' דתלמין שני משום דכל
שנה עופדת ארבעה ימים שמונה
שעות תתע"ד חלקים ואותן חלקים
מנצטרפין ליום שלס לקוף שלשים
שנה ומשני משום דליתיה בכל שנה
לא קחשיב:

נריך

עברוה לא לול אמר עולא ידעי חברין בבלאי מאי טיבותא עבדין בהדיהו
מאי טיבותא עולא אמר משום ירקיא רבי אחא בר חנינא אמר משום מתיא
מאי בניניהו איכא בניניהו יו"ב שחל להיות אחר השבת מאן דאמר משום
מתיא מעברין ומאן דאמר משום ירקיא לאימת קא בעי להו לאורתא
לאורתא טרח ומייתי ולמ"ד משום ירקיא לעבריה משום מתיא אלא איכא
בניניהו יו"ב הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה מ"ד משום ירקיא
מעברין ומאן דאמר משום מתיא אפשר בעממי ולמ"ד משום מתיא
לעבריה משום ירקיא אפשר בחמימי אי הכי מאי שנא לדידן אפילו לדידהו
נמי לדידן חביל לן עלמא לדידהו לא חביל להו עלמא איני והתני רבה בר
שמואל ביכול כשם שמעברין את השנה לצורך כך מעברין את החדש
לצורך ת"ל והחדש הזה לכם ראש חדשים כזה ראה וקדש אמר ר' רבא לא
קשיא כאן לעברו כאן לקדשו והכי קאמר יכול כשם שמעברין את השנה
ואת החדש לצורך כך מקדשין את החדש לצורך תלמוד לומר החדש הזה
לכם כזה ראה וקדש וכי הא דאמר רבי יהושע בן לוי מאיימין על העדים על
החדש שנראה בזמנו לעברו ואין מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו איני והא שלח ליה רבי יהודה נשיאה לרבי אמי הווי יודעין שכל
ימיו של רבי יוחנן היה מלמדנו מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו אע"פ שלא ראוהו יאמרו ראינו אמר אביי לא קשיא הא בניסן
ותשרי הא בשאר ירחי רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרים היא
דתניא א' אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש
השנה אלא ד' ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה רב דימי
מנהדרעא מתני איפכא מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו
לקדשו ואין מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו לעברו מ"מ
האי

אלא אי אמרת לעולם חסר אמאי מחללינן
משום "דמצוה לקדש על הראייה איכא
דאמרי א"ר נחמן אף אנן נמי תנינא על
שני חדשים מחללין את השבת על ניסן ועל
תשרי אי אמרת בשלמא לעולם חסר משום
הכי מחללינן דמצוה לקדש על הראייה אלא
אי אמרת זמנין מלא זמנין חסר אמאי
מחללינן נעבריה האידנא ונקדשיה למחר
אי דאקלע יום שלשים בשבת ה"נ הכא
במאי עסקינן דאקלע יום שלשים ואחד
בשבת דמצוה לקדש על הראייה מתוב רב
כהנא(ב) כשהמקדש קיים מחללין אף על כולן
מפני תקנת הקרבן מדכולהו לאו משום
דמצוה לקדש על הראייה ניסן ותשרי נמי
לאו משום דמצוה לקדש על הראייה אי
אמרת בשלמא זמנין מלא זמנין חסר משום
הכי מחללינן אלא אי אמרת לעולם חסר
אמאי מחללינן תיובתא כי אתא עולא אמר

עברוה לא לול אמר עולא ידעי חברין בבלאי מאי טיבותא עבדין בהדיהו
מאי טיבותא עולא אמר משום ירקיא רבי אחא בר חנינא אמר משום מתיא
מאי בניניהו איכא בניניהו יו"ב שחל להיות אחר השבת מאן דאמר משום
מתיא מעברין ומאן דאמר משום ירקיא לאימת קא בעי להו לאורתא
לאורתא טרח ומייתי ולמ"ד משום ירקיא לעבריה משום מתיא אלא איכא
בניניהו יו"ב הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה מ"ד משום ירקיא
מעברין ומאן דאמר משום מתיא אפשר בעממי ולמ"ד משום מתיא
לעבריה משום ירקיא אפשר בחמימי אי הכי מאי שנא לדידן אפילו לדידהו
נמי לדידן חביל לן עלמא לדידהו לא חביל להו עלמא איני והתני רבה בר
שמואל ביכול כשם שמעברין את השנה לצורך כך מעברין את החדש
לצורך ת"ל והחדש הזה לכם ראש חדשים כזה ראה וקדש אמר ר' רבא לא
קשיא כאן לעברו כאן לקדשו והכי קאמר יכול כשם שמעברין את השנה
ואת החדש לצורך כך מקדשין את החדש לצורך תלמוד לומר החדש הזה
לכם כזה ראה וקדש וכי הא דאמר רבי יהושע בן לוי מאיימין על העדים על
החדש שנראה בזמנו לעברו ואין מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו איני והא שלח ליה רבי יהודה נשיאה לרבי אמי הווי יודעין שכל
ימיו של רבי יוחנן היה מלמדנו מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו אע"פ שלא ראוהו יאמרו ראינו אמר אביי לא קשיא הא בניסן
ותשרי הא בשאר ירחי רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרים היא
דתניא א' אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש
השנה אלא ד' ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה רב דימי
מנהדרעא מתני איפכא מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו
לקדשו ואין מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו לעברו מ"מ
האי

עברוה לא לול אמר עולא ידעי חברין בבלאי מאי טיבותא עבדין בהדיהו
מאי טיבותא עולא אמר משום ירקיא רבי אחא בר חנינא אמר משום מתיא
מאי בניניהו איכא בניניהו יו"ב שחל להיות אחר השבת מאן דאמר משום
מתיא מעברין ומאן דאמר משום ירקיא לאימת קא בעי להו לאורתא
לאורתא טרח ומייתי ולמ"ד משום ירקיא לעבריה משום מתיא אלא איכא
בניניהו יו"ב הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה מ"ד משום ירקיא
מעברין ומאן דאמר משום מתיא אפשר בעממי ולמ"ד משום מתיא
לעבריה משום ירקיא אפשר בחמימי אי הכי מאי שנא לדידן אפילו לדידהו
נמי לדידן חביל לן עלמא לדידהו לא חביל להו עלמא איני והתני רבה בר
שמואל ביכול כשם שמעברין את השנה לצורך כך מעברין את החדש
לצורך ת"ל והחדש הזה לכם ראש חדשים כזה ראה וקדש אמר ר' רבא לא
קשיא כאן לעברו כאן לקדשו והכי קאמר יכול כשם שמעברין את השנה
ואת החדש לצורך כך מקדשין את החדש לצורך תלמוד לומר החדש הזה
לכם כזה ראה וקדש וכי הא דאמר רבי יהושע בן לוי מאיימין על העדים על
החדש שנראה בזמנו לעברו ואין מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו איני והא שלח ליה רבי יהודה נשיאה לרבי אמי הווי יודעין שכל
ימיו של רבי יוחנן היה מלמדנו מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו אע"פ שלא ראוהו יאמרו ראינו אמר אביי לא קשיא הא בניסן
ותשרי הא בשאר ירחי רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרים היא
דתניא א' אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש
השנה אלא ד' ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה רב דימי
מנהדרעא מתני איפכא מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו
לקדשו ואין מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו לעברו מ"מ
האי

עברוה לא לול אמר עולא ידעי חברין בבלאי מאי טיבותא עבדין בהדיהו
מאי טיבותא עולא אמר משום ירקיא רבי אחא בר חנינא אמר משום מתיא
מאי בניניהו איכא בניניהו יו"ב שחל להיות אחר השבת מאן דאמר משום
מתיא מעברין ומאן דאמר משום ירקיא לאימת קא בעי להו לאורתא
לאורתא טרח ומייתי ולמ"ד משום ירקיא לעבריה משום מתיא אלא איכא
בניניהו יו"ב הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה מ"ד משום ירקיא
מעברין ומאן דאמר משום מתיא אפשר בעממי ולמ"ד משום מתיא
לעבריה משום ירקיא אפשר בחמימי אי הכי מאי שנא לדידן אפילו לדידהו
נמי לדידן חביל לן עלמא לדידהו לא חביל להו עלמא איני והתני רבה בר
שמואל ביכול כשם שמעברין את השנה לצורך כך מעברין את החדש
לצורך ת"ל והחדש הזה לכם ראש חדשים כזה ראה וקדש אמר ר' רבא לא
קשיא כאן לעברו כאן לקדשו והכי קאמר יכול כשם שמעברין את השנה
ואת החדש לצורך כך מקדשין את החדש לצורך תלמוד לומר החדש הזה
לכם כזה ראה וקדש וכי הא דאמר רבי יהושע בן לוי מאיימין על העדים על
החדש שנראה בזמנו לעברו ואין מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו איני והא שלח ליה רבי יהודה נשיאה לרבי אמי הווי יודעין שכל
ימיו של רבי יוחנן היה מלמדנו מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו אע"פ שלא ראוהו יאמרו ראינו אמר אביי לא קשיא הא בניסן
ותשרי הא בשאר ירחי רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרים היא
דתניא א' אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש
השנה אלא ד' ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה רב דימי
מנהדרעא מתני איפכא מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו
לקדשו ואין מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו לעברו מ"מ
האי

עברוה לא לול אמר עולא ידעי חברין בבלאי מאי טיבותא עבדין בהדיהו
מאי טיבותא עולא אמר משום ירקיא רבי אחא בר חנינא אמר משום מתיא
מאי בניניהו איכא בניניהו יו"ב שחל להיות אחר השבת מאן דאמר משום
מתיא מעברין ומאן דאמר משום ירקיא לאימת קא בעי להו לאורתא
לאורתא טרח ומייתי ולמ"ד משום ירקיא לעבריה משום מתיא אלא איכא
בניניהו יו"ב הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה מ"ד משום ירקיא
מעברין ומאן דאמר משום מתיא אפשר בעממי ולמ"ד משום מתיא
לעבריה משום ירקיא אפשר בחמימי אי הכי מאי שנא לדידן אפילו לדידהו
נמי לדידן חביל לן עלמא לדידהו לא חביל להו עלמא איני והתני רבה בר
שמואל ביכול כשם שמעברין את השנה לצורך כך מעברין את החדש
לצורך ת"ל והחדש הזה לכם ראש חדשים כזה ראה וקדש אמר ר' רבא לא
קשיא כאן לעברו כאן לקדשו והכי קאמר יכול כשם שמעברין את השנה
ואת החדש לצורך כך מקדשין את החדש לצורך תלמוד לומר החדש הזה
לכם כזה ראה וקדש וכי הא דאמר רבי יהושע בן לוי מאיימין על העדים על
החדש שנראה בזמנו לעברו ואין מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו איני והא שלח ליה רבי יהודה נשיאה לרבי אמי הווי יודעין שכל
ימיו של רבי יוחנן היה מלמדנו מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו אע"פ שלא ראוהו יאמרו ראינו אמר אביי לא קשיא הא בניסן
ותשרי הא בשאר ירחי רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרים היא
דתניא א' אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש
השנה אלא ד' ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה רב דימי
מנהדרעא מתני איפכא מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו
לקדשו ואין מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו לעברו מ"מ
האי

עברוה לא לול אמר עולא ידעי חברין בבלאי מאי טיבותא עבדין בהדיהו
מאי טיבותא עולא אמר משום ירקיא רבי אחא בר חנינא אמר משום מתיא
מאי בניניהו איכא בניניהו יו"ב שחל להיות אחר השבת מאן דאמר משום
מתיא מעברין ומאן דאמר משום ירקיא לאימת קא בעי להו לאורתא
לאורתא טרח ומייתי ולמ"ד משום ירקיא לעבריה משום מתיא אלא איכא
בניניהו יו"ב הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה מ"ד משום ירקיא
מעברין ומאן דאמר משום מתיא אפשר בעממי ולמ"ד משום מתיא
לעבריה משום ירקיא אפשר בחמימי אי הכי מאי שנא לדידן אפילו לדידהו
נמי לדידן חביל לן עלמא לדידהו לא חביל להו עלמא איני והתני רבה בר
שמואל ביכול כשם שמעברין את השנה לצורך כך מעברין את החדש
לצורך ת"ל והחדש הזה לכם ראש חדשים כזה ראה וקדש אמר ר' רבא לא
קשיא כאן לעברו כאן לקדשו והכי קאמר יכול כשם שמעברין את השנה
ואת החדש לצורך כך מקדשין את החדש לצורך תלמוד לומר החדש הזה
לכם כזה ראה וקדש וכי הא דאמר רבי יהושע בן לוי מאיימין על העדים על
החדש שנראה בזמנו לעברו ואין מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו איני והא שלח ליה רבי יהודה נשיאה לרבי אמי הווי יודעין שכל
ימיו של רבי יוחנן היה מלמדנו מאיימין על העדים על החדש שלא נראה
בזמנו לקדשו אע"פ שלא ראוהו יאמרו ראינו אמר אביי לא קשיא הא בניסן
ותשרי הא בשאר ירחי רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרים היא
דתניא א' אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש
השנה אלא ד' ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה רב דימי
מנהדרעא מתני איפכא מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו
לקדשו ואין מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו לעברו מ"מ
האי

(א) לקמן פ"ב (ב) הלח"מ
פ"ג דין מ"ו לקו"ה העמק
אמר רב (ג) (ד) (ה) (ו) (ז)
ערכין פ"ה ה"ד לעל
ו: שבת פ"ו סוכה ט'
ערכין ט: (י) (יא) ויקלע ט'
(כ) עיין ג"ה דף טזו
ד"ה קללא, (ל) ז"ל דשעי
ויומא דתלמין,

תורה אור השלם

1. החדש הזה לכם
ראש חדשים ראשון הוא
לכם לקדש השנה:
שמות יב ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה איכא דאמרי
כי קפ"ד חילול שבת
משום מנזח: (ב) ד"ה
בעבריה האידנא ביום
שלשים וזו:

מוסף רש"י

מפני תקנת הקרבן: על
ר"ח שיקריב צמט (לשון
ק"ל) אלא ד' יומין
בלבד. ראה רש"י ומוסף
רש"י לעיל ו: 3

רבינו חננאל

מתנין וכשהמקדש קיים
ויצאין אף על כולן
מפני תקנת קרבן, כד
החדשים כולן לאו משום
דמצוה לקדש על הראיה,
ניסן ותשרי נמי לאו
משום דמצוה לקדש
על הראיה, אלא משום
תקנת המועדות. אלא אי
אמרת בשלמא זמנין
מלא זמנין חסר, משום
הכי מחללינן אלא אי
אמרת לעולם חסר [אמאי
מחללינן תיובתא. וגם
לעדות רבי יהושע בן לוי
דאמר לעולם שני אדרים
חסרין, הא מתניין
תיובתא עליה, ולא עמד
אלא עדות ר' סימאי משום
הכי וזכריה ומלאכי. כי אתא
עולא אמר עברוה לא לול.
כלומר אצטרין כפי בני
לפן המסורת היתה כ"ד
בית דין (לא היו מגלין
אלא אותו למומנין לעיין
דברו זה מפני שבית דין
ועברוה לא לול, ונלמפי
(שקראו) [מה נקרא] סוד
העבור, מפני שבית דין
לא היו מגלין אותו אלא
למומנין לעיין דברו זה.
והיה אותה שנה יום
שלשים לא לול אם הסמך
לשבת בין מלפניה בין
מלאחריה. וכיון שראה
(שלא) [עולא] כי עיבור
בית דין לא לול, נאמה
לו שבת דין מעברין על
צורך השנה, שלא יבא
ראש שנה בערב שבת ולא
(בשאר) [באחד] שבבת,
כאלו לחבר שתי קדושות
באחד, מפני כבוד משה,
אז כגון שמחת יום טוב
בתענוג ירקוף וכיוצא בהן.
וחלילה לעבר אלא על
המסורת שמסורה ביום
המשנה רבינו, אבל מי
שלא נתגלו [לן] העיקרים
(מרומים) [נמוהם] כי על
צל צורך מעברין, ועל זה
אמר עולא אין שם צורך
לדבר אלא משום ירקיא,

ממעמעמן על שנראה לעברו, על ניסן ועל תשרי. רבא אמר הא דתני רבה בר שמואל אחרין היא, דלית ליה בעבור בחדישין כלל,
דתני אין בין ראש השנה לראש השנה ואין בין עצרת לעצרת אלא ד' ימים בלבד, ואם היתה שנה מעוברת חמשה. כ"ד אין בשנה
לעולם אלא אחד ולא ואחד חסר, והן שני ימים, ויצאין הו' יאשאו ד' ימים. ואם היא מעוברת, חדש מעובר כי ימים הוא,
כ"ח ימים ויצאין הו' יאשאו יום, הו' ימים. רב דימי מתני איפכא, מאיימין על העדים על החדש שלא נראה בזמנו לקדשו,
דאמרוין היא כיצתא שראיתם, לבנה הייתה, ולא מתיתו כשיקרא, ואין מאיימין על העדים של חדש שנראה בזמנו לעברו,
(א) מדברי רבינו י"ז גלו נראה דני אחתיהו י"ז גמי' לנ"ד משום ירקיא לא חייס משום מתיא כלל משום דלפטר בעממי אבנ' ז"ע דהא ביו"ה איכא בעממי.